

Yrd. Doç. Dr. Hasan KARAKILIÇ

Celal Bayar Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

**BORÇLAR HUKUKU
GENEL HÜKÜMLER
DERS NOTLARI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XXI

BİRİNCİ BÖLÜM

BORÇLAR HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER - TEMEL KAVRAMLAR

§ 1. BORÇLAR HUKUKUNUN KONUSU VE BORÇLAR KANUNU.....	1
I. GENEL OLARAK	1
II. BORÇLAR KANUNUNUN SİSTEMATİĞİ	2
III. BORÇ VE BORÇ İLİŞKİSİ.....	4
IV. BORÇ İLİŞKİSİNİN UNSURLARI.....	6
A. Alacaklı	6
B. Borçlu	7
C. Edim	7
D. Edime İlişkin Çeşitli Ayrımlar.....	8
1. Verme- Yapma- Yapmama Edimleri	8
2. Olumlu ve Olumsuz Edimler.....	9
3. Ani, Sürekli ve Dönemsel Edimler	10
V. BORÇ İLİŞKİSİNİN NİTELİKLERİ	11

A. Borç İlişkisinde Doğan Talep Hakkı Nisbi Bir Hak Niteliğindedir	11
B. Borç İlişkileri Sınırlı Sayıda Değildir	13
C. Borç İlişkileri Geçici Sosyal İlişkileridir.....	13
VI. BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN NİSBİ HAKLARIN KUVVETLENDİRİLMESİ.....	14
VII. BORÇ VE SORUMLULUK	15
A. Sınırsız Malvarlığı Sorumluluğu	17
B. Sınırlı Malvarlığı Sorumluluğu	18
§ 2. İTİRAZ VE DEF'İ	19
§ 3. EKSİK BORÇLAR.....	21
I. KAVRAM	21
II. TÜRLERİ.....	22
A. Kumar ve Bahisten Doğan Borçlar	22
B. Evlenme Sımsarlığından Doğan Borçlar.....	23
C. Zamanaşımına Uğramış Borçlar.....	23
D. Ahlaki Ödevlerden Doğan Borçlar	24

İKİNCİ BÖLÜM

BORCUN KAYNAKLARI

BİRİNCİ AYIRIM

BORCUN KAYNAĞI OLARAK HUKUKİ İŞLEM, ÖZELLİKLE SÖZLEŞME

§ 4. HUKUKİ AÇIDAN ÖNEMLİ OLAYLAR	25
I. HUKUKİ OLAYLAR.....	25
II. HUKUKİ FİLLER	26
III. HUKUKİ İŞLEMLER	28

IV.	HUKUKİ İŞLEM TÜRLERİ.....	29
A.	Tek Taraflı Hukuki İşlemler-Çok Taraflı Hukuki İşlemler	29
B.	Borçlandırıcı İşlemler - Tasarrufi İşlemler	31
C.	Sağlararası Hukuki İşlemler – Ölüme Bağlı Hukuki İşlemler	31
V.	HUKUKİ İŞLEM EHLİYETİ.....	32
A.	Tam Ehliyetliler	33
1.	Ayırt etme gücü.....	33
2.	Erginlik	34
3.	Kısıtlı Olmamak	35
B.	Sınırlı Ehliyetliler	35
C.	Tam Ehliyetsizler.....	36
D.	Sınırlı Ehliyetsizler.....	37
§ 5.	SÖZLEŞMEDEN DOĞAN BORÇLAR.....	39
I.	GENEL OLARAK	39
A.	Sözleşme Türleri.....	40
B.	Tek Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler- İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler	40
C.	Sözleşmenin Kurulması.....	41
D.	Sözleşmenin Kurulması Açısından Esaslı ve Yan Noktalar.....	42
II.	ÖNERİ (İCAP)	43
A.	Genel Olarak.....	43
B.	Önerinin (İcabın) Bağlayıcılığı (Bağlama Süresi).....	45
1.	Sürelî Öneri.....	45
2.	Süresiz Öneri	45
a.	Hazır Olan (Karşı Karşıya veya Yüz Yüze Olan) Kişiler Arasında Öneri.....	46
b.	Karşı Karşıya veya Yüz Yüze Olmayanlar Arasında Öneri.....	46

---

3. Önerinin Geri Alınması.....	47
III. KABUL.....	48
IV. SÖZLEŞMENİN KURULMASI VE HÜKÜMLERİNİ DOĞURMASI ANI	49
V. SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ VE SINIRLARI... 51	
A. Genel Olarak	51
B. Sözleşme Özgürlüğü İlkesinin Kapsamı.....	52
C. Kanundan Doğan Sözleşme Yapma Zorunluluğu.....	53
VI. GENEL İŞLEM KOŞULLARI.....	54
A. Genel Olarak.....	54
B. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Yer Alan Haksız Şartlar.....	57
C. Sözleşmedeki Bir Koşulun Genel İşlem Sayılmasına Engel Oluşturmayacak Durumlar.....	59
D. Türk Borçlar Kanununda “Genel İşlem Koşullarına” İlişkin, Karşı Tarafı Korumaya Yönelik Hükümler	61
1. Yazılmamış Sayılma.....	61
2. Düzenleyenin Aleyhine Yorumlama.....	64
E. Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetimi	64
VII. SÖZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİ SORUNU	66
A. Genel Olarak.....	66
B. Ehliyet	66
C. Sözleşmenin Hukuka ve Ahlaka Aykırılığı Olmaması	67
D. Sözleşmenin Konusunun İmkansız Olmaması	67
VIII. SÖZLEŞMENİN ŞEKLİ	68
A. Genel Olarak.....	68
B. Geçerlilik Şartı Olarak Şekil.....	69
C. Kanuni Şekil	70

1. Yazılı şekil.....	70
2. Resmi Şekil.....	72
3. Tescil ve İlan	72
D. Kararlaştırılmış Şekil.....	72
E. İspat Şartı Olarak Şekil	73
§ 6. İRADE İLE BEYAN ARASINDA	
UYUMSUZLUK HALLERİ.....	73
I. GENEL OLARAK İRADE	
BOZUKLUĞU KAVRAMI	73
II. BİR TARAFIN İSTEĞİ İLE	
YARATILAN UYUMSUZLUK	75
III. İKİ TARAFIN İSTEĞİ İLE	
YARATILAN UYUMSUZLUK HALİ	
OLARAK MUVAZAA (DANIŞIKLI İŞLEM) ..	75
A. Kavram	75
B. Muvazaanın Türleri	76
1. Mutlak Muvazaa	76
2. Nisbi Muvazaa.....	77
C. Muvazaa'nın Yaptırımı	77
D. Muvazaa'nın İspatı	78
IV. İRADE İLE BEYAN ARASINDA	
BİLİNÇSİZ YAPILAN UYUMSUZLUKLAR..	79
A. Yanılma (Hata).....	79
1. Yanılmanın “Esaslı” Sayılacağı	
Durumlar.....	80
2. Sözleşmenin Zorunlu Unsurlarında	
veya Saik'te Yanılma (Temel Hatası)	82
3. Yanılma Nedeniyle Sözleşmenin İptali ...	83
B. Aldatma (Hile)	85
1. Genel Olarak.....	85
2. Aldatmanın Koşulları.....	85
C. Korkutma (Tehdit).....	87
1. Genel Olarak.....	87

2. Korkutmanın Koşulları.....	88
3. Üçüncü Kişi Tarafından Korkutma	90
4. Zararın Ödettirilmesi.....	90
V. İRADE İLE BEYAN ARASINDAKİ UYUMSUZLUKLARIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	91
A. Genel Olarak.....	91
B. Sözleşmenin Feshedilmesi	91
C. Sözleşmenin Bağlayıcı Hale Gelmesi.....	92
§ 7. AŞIRI YARARLANMA (GABİN).....	92
I. GENEL OLARAK.....	92
II. AŞIRI YARARLANMANIN KOŞULLARI	94
A. Objektif Unsur	94
B. Subjektif Unsur	95
III. AŞIRI YARARLANMANIN SONUÇLARI	96
§ 8. TEMSİL.....	97
I. TEMSİL KAVRAMI	97
II. DOLAYLI TEMSİL-DOĞRUDAN DOĞRUYA TEMSİL	98
A. Dolaylı Temsil	98
B. Doğrudan Doğruya Temsil	98
III. TEMSİL YETKİSİ	100
A. Temsil Yetkisi ve Vekalet	101
B. Temsil Yetkisi Vermede Ehliyet	102
C. Temsil Yetkisi Vermede Şekil	102
D. Temsil Yetkisinin Kapsamı	103
E. Temsil Yetkisinin Sınırlanması	103
F. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi.....	105
IV. YETKİSİZ TEMSİL	106
A. Yetkisiz Temsil Kavramı	106
B. Yetkisiz Temsilin Hukuki Sonuçları	106
§ 9. ÖN SÖZLEŞME	108

I.	Kavram.....	108
II.	Ön Sözleşmenin Yaygın Bir Türü Olarak Taşınmaz Satış Vaadi.....	108
§ 10. İLAN YOLUYLA ÖDÜL SÖZÜ VERME		111
I.	ŞARTLARI	111
II.	SONUÇLARI.....	112
III.	ÖDÜL SÖZÜNDEN CAYMA	112

İKİNCİ AYIRIM

HAKSIZ FİİLLERDEN DOĞAN BORÇLAR (KUSURA DAYANAN SORUMLULUK)

§ 11. HAKSIZ FİİLLERDEN DOĞAN BORÇLAR.....		113
I.	GENEL OLARAK.....	113
	A. Sözleşmeye (Borca) Aykırı Davranışlar	113
	B. Dar Anlamda Haksız Fiiller	114
II.	HAKSIZ FİİLİN UNSURLARI	114
	A. Hukuka Aykırı Fiil	115
	1. Kavram.....	115
	2. Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Haller.....	116
	3. Ahlaka Aykırı Bir Fiil ile Kasden Zarar Verme	120
	B. Zarar	120
	C. Kusur	121
	1. Genel olarak.....	121
	2. Kusur Ehliyeti (Haksız fiil ehliyeti).....	123
	3. Kusurun İspatı	124
	D. İlliyet Bağı	124

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

§ 12.	KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ	129
I.	GENEL OLARAK.....	129
II.	KUSURSUZ SORUMLULUĞUN KABUL EDİLMESİNDE İLKELER.....	130
A.	Dikkat ve Özen İlkesi	130
B.	Hakkaniyet İlkesi	130
C.	Tehlike İlkesi	131
III.	KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ.....	132
A.	Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmayanların Hakkaniyet Sorumluluğu.....	132
B.	Adam Çalıştıranların Sorumluluğu.....	133
C.	Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu.....	137
D.	Yapı Malikinin Sorumluluğu.....	139
E.	Tehlike Sorumluluğu.....	142
F.	Motorlu Araç İşletenin Kusursuz Sorumluluğu	146
G.	Ev Başkanlarının Sorumluluğu.....	149
H.	Taşınmaz Sahibinin Kusursuz Sorumluluğu.....	150
I.	Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zarardan Devletin Sorumluluğu	152

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

§ 13.	HAKSIZ FİİLİN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	155
I.	MADDİ ZARAR VE TAZMİNİ.....	155
A.	Malvarlığı Zararlarının Hesaplanması.....	155
B.	Kişiyeye Yönelik (Şahısvarlığı) Zararların Hesaplanması	156
1.	Bedensel Zararlar Halinde	156
2.	Ölüm Halinde.....	157
3.	Destek Kaybından Doğan Zarar	158
C.	Maddi Tazminatın Türleri	158

D. Tazminatta İndirim Nedenleri.....	159
II. MANEVİ TAZMİNAT	160
III. MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVASI .	161
IV. SORUMLULUK SEBEPLERİNİN ÇOKLUĞU VE SEBEPLERİN YARIŞMASI ..	162
A. Birden Çok Kişinin Aynı Zarardan Sorumluluğu	163
B. Birden Çok Kişinin Birlikte Bir Zarara Sebep Olması.....	163
1. Dış İlişkide	163
2. İç İlişkide	164
C. Birden Çok Kişinin Aynı Zarardan Çeşitli Sebeplerle Sorumlu Tutulması.....	165
1. Dış İlişki.....	165
2. İç İlişki.....	165
V. CEZA MAHKEMESİ KARARININ HUKUK DAVASINA ETKİSİ.....	165

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEBESİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

§ 14. SEBESİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ	167
I. SEBESİZ ZENGİNLEŞME DAVASININ ŞARTLARI.....	168
A. Zenginleşme	168
B. Bir Başkasının Mal Varlığından veya Emeğinden Zenginleşme.....	169
C. İlliyet Bağı	170
D. Haklı Bir Sebepin Bulunmaması	170

1.	Hukuki Sebebin Geçerli Olmaması ve Borç Olmayan Şeyin Ödenmesi.....	171
2.	Hukuki Sebebin Gerçekleşmemiş Bulunması	171
3.	Hukuki Sebebin Ortadan Kalkması	172
II.	SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME DAVASININ AÇILAMAYACAĞI HALLER...	173
III.	SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME DAVASININ NİTELİĞİ, KONUSU VE KAPSAMI.....	173
IV.	SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME DAVASINDA ZAMANAŞIMI	174

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BORÇLARIN SONUÇLARI

BİRİNCİ AYIRIM

BORÇLARIN İFA EDİLMESİ

§ 15.	BORÇLARIN İFA EDİLMESİ	175
I.	“İFA” KAVRAMI.....	175
II.	“İFA”NIN TARAFLARI	176
A.	Borçlu Tarafından İfa.....	176
B.	Üçüncü Şahıs Tarafından İfa	177
C.	Alacaklıya İfa – Üçüncü Şahsa İfa	177
III.	İFANIN KONUSU	178
A.	Genel Olarak.....	178
B.	Kısmen İfa	179
C.	Bölünemeyen Edimlerde İfa	181
D.	Parça Borçlarında İfa	182
E.	Çeşit Borçlarında İfa.....	183

F. Seçimlik Borçlarda İfa	183
G. Para Borçlarında İfa ve Faiz.....	184
1. Para Borçlarından İfa.....	184
2. Para Borçlarında Faiz.....	186
a. Faizin Hukuki Niteliği	186
b. Faiz Oranları ve Yasal Sınırlamalar .	188
c. Bileşik Faiz Yasağı	189
3. Para Borçlarında Ödemenin İspatı.....	190
a. Makbuz İsteme Hakkı	190
b. Senedin Geri Verilmesini İsteme Hakkı.....	191
c. Makbuzun Verilmesinden ve Senedin İadesinden Doğan Karineler	191
IV. İFA YERİ.....	192
V. İFA ZAMANI.....	194
A. Genel Olarak.....	194
B. İfa Zamanının Belirlenmesi.....	195
C. İfa Süreleri	196
VI. KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELERDE İFA	198
A. Aynı Zamanda İfa Kuralı	198
B. Ödemezik Def'i.....	198
VII. ALACAKLININ TEMERÜDÜ	199
A. Genel Olarak.....	199
B. Borcun Konusu Bir “Şey” İse	199
1. Borçlunun Malı “Tevdi” Hakkı	199
2. Borçlunun Malı Satarak “Bedelini Tevdi” Hakkı.....	200
C. Borcun Konusu Bir “Şey” Değilse	201
§ 16. BORÇLARIN İFA EDİLMEMESİNİN SONUÇLARI.....	201

I.	BORCUN İFA EDİLMEMESİ KAVRAMI VE BORCA AYKIRILIĞIN ÇEŞİTLERİ.....	201
II.	SÖZLEŞME ÖNCESİ KUSURLU DAVRANIŞ	202
III.	İFA DAVASI VE CEBRİ İCRA.....	203
IV.	BORCUN İFA EDİLMEMESİ VE BORÇLUNUN SORUMLULUĞU	204
	A. Kusurlu İmkansızlık	204
	1. Sözleşmenin Yapılmasından Önce Meydana Gelen İmkânsızlık.....	205
	2. Sözleşmenin Yapılmasından Sonra Meydana Gelen İmkânsızlık.....	206
	B. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi.....	207
	C. Borçlunun Sorumluluğu	207
	D. Yardımcı Kişilerin Fiilinden Sorumluluk.....	210
V.	BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ.....	211
	A. Genel Olarak.....	211
	B. Borcun Muaccel Olması	211
	C. Alacaklının İhtarı.....	212
	D. İfanın Mümkün Olması	212
	E. Borçlunun Kusurunun Gerekmemesi.....	213

İKİNCİ AYIRIM

BORÇLARIN VE BORÇ İLİŞKİLERİNİN SONA ERMESİ, ZAMANAŞIMI

§ 17.	SONA ERME HALLERİ.....	215
I.	ASIL BORCA BAĞLI HAK VE BORÇLARIN SONA ERMESİ	215
II.	İBRA.....	216
III.	YENİLEME.....	217

IV. ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİ.....	217
V. İFA'DA KUSURSUZ İMKANSIZLIK	218
VI. BEKLENMEYEN HALLER-AŞIRI İFA GÜÇLÜĞÜ	219
VII. TAKAS (ÖDEŞME).....	221
§ 18. ZAMANAŞIMI	222
I. ZAMANAŞIMI KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	222
II. ZAMANAŞIMININ UYGULAMA ALANI ..	223
III. ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN DOLMASI.....	224

BEŞİNCİ BÖLÜM

BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR

§ 19. BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR...	227
I. MÜTESELSİL BORÇLAR.....	227
A. Genel Olarak.....	227
B. Borçlular Arasında Teselsül	228
C. Alacaklılar Arasında Teselsül	229
II. KOŞULA VEYA ŞARTA BAĞLI BORÇLAR..	230
A. Genel Olarak.....	230
B. Geciktirici Koşul	231
C. Bozucu Koşul.....	232
III. BAĞLANMA PARASI, CAYMA PARASI, CEZA KOŞULU	233
A. Bağlanma Parası.....	233
B. Cayma Parası	234
C. Ceza Koşulu.....	235
IV. ALACAĞIN DEVRİ.....	237

A. Genel Olarak.....	237
B. İsteğe Bağlı Devrin Şartları.....	237
1. Yazılı Sözleşme	237
2. Devrin Yasaklanmamış Olması	238
C. Devrin Hukuki Sonuçları	239
V. BORCUN ÜSTLENİLMESİ	239
A. Genel Bilgiler.....	239
B. Borcun Üstlenilmesi Sözleşmesi.....	240
C. Borcun Üstlenilmesinin Hukuki Sonuçları	241
VI. BORCA KATILMA	241
VII. BİR MALVARLIĞININ VEYA BİR İŞLETMENİN AKTİF VE PASİFİ İLE DEVRALINMASI	242
VIII. İŞLETMELERİN BİRLEŞMESİ VE ŞEKİL DEĞİŞTİRMESİ	245
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	247